

nou zlomeninou nohy. Kolem deváté hodiny, tj. dvě hodiny po setmění jsem byl ve stanu, který jsem našel bez větších potíží...“

● 2001

„... Večer jsem přešel přes sedlo pánve a ocítl jsem se ještě v pustějším světě. Tady už nebyl ani trávníček pro stan. Těsně před setměním se objevily mraky a já rozložil stan v údolí, které podle mapy mělo jít opačným směrem (!). Voda žádá, a jenom samé kamení... Do rána se mraky rozpustily a já pokračoval směrem k řece Tose Lungpa, ale úplně jistý jsem si nebyl. Nicméně jsem se trefil a kolem bizarních tvarů vymodelovaných ze sedimentů potoka jsem došel až k říčce, která tady byla sice překročitelná, ale jen tak tak. Brzy jsem vyměnil boty a začal brodit. Údolí se záhy rozšířilo a říčka se rozlévala od terasy k terase. K večeru jsem ale přišel do soutěsky, která překonala všechny, které jsem dosud absolvoval. Stěny byly po dlouhou dobu zcela kolmé, vysoké 50 až 200 m, šířka soutěsky jen na koryto řeky. Docela jsem měl strach, aby se neobjevily nějaké peřeje či vodopády. To se naštěstí nestalo, a tak jsem pozdě večer soutěsku prošel a ubytoval se v místě, které už bylo trochu širší...“

● 2002

„... Další den jsem šel následujícím údolím, které mě přes poměrně vysoké sedlo s mužikem vrátilo zpátky na východ a já se ocítl ve velkém bočním údolí nad vesnicí Khardung. Vystoupal jsem do bočního údolíčka, kterým dříve vedla stezka přes hřeben. Tady byla stezka dobře patrná a na mě dýchlo 19. století s velkými karavanami postupujícími do Kashgaru. Cesta je v horní části neprostupná díky sesuvům. V noci bylo -9 °C, bolela má hlava a potoky promrzly až na dno...“

● 2003

„... Když byla skoro tma a teplota klesla pod nulu, zbývalo mi asi 50 m strmého

ledu. Postupně jsem spouštěl batoh na šňůře a sestupoval za ním. Pak se ale batoh rozjel a já se ho nestačil pustit, takže mě strhl dolů. Asi jsem se snažil brzdit rukama, led byl ale ostrý jako břitva. Krátce jsem se rozjel neřízenou rychlostí a pak jsem už, stále ještě vsedě, skončil mezi kamením. Trochu jsem měl šok z utrpených ran, ale rychle jsem zkontroloval, jestli nemám nějaké zlomeniny nebo přeríznuté šlachy – naštěstí ne, jen krev ze mne crčela. Na hlavě mi zůstala čelovka, takže jsem mohl najít batoh... Odejít nebylo lehké, protože se ledovec opět začal svažovat prudčeji dolů, ale nakonec jsem se dostal na morénu a odtud až k trávníkům, které jsem předtím viděl ze sedla...“

Ne každý den však byl vykoupen jen úsilím a nebezpečím. V Ladaku prožil Leoš jistě i spoustu krásných dnů, jak svědčí třeba tyto jeho řádky:

● 2004

„... Batoh jsem nechal ve vesnici a než jsem se vrátil, ožušlávala ho dvě telátka. Nevím, co jim na tom tak chutnalo, naštěstí se nepustila do herbáře. Do Gompy jsem dorazil až večer, mnich mě pohostil čajem a já pak pokračoval do ústí údolí Wakka.

... Ráno jsem záhy viděl řady sběračů rdesna a jiných druhů rostlin na zimní krmení, kteří měli pěkně vyšlapanou cestu na pravém břehu. Ta se však po několika přechodech řeky ztratila, stejně jako všechny stopy, a dál jsem šel podle svého...“

Leoš tedy šel podle svého, ale ze své 12. expedice, v r. 2007, se již nevrátil. Než zůstala po něm jen spousta dat, rozpracovaných pokusů a článků, ale především jeho žena Jitka a jejich čtyři děti.

Jaký vlastně Leoš Klimeš byl? Pečlivý až precizní, někdy i zarputilý. Hodiny dokázal diskutovat nad koncepcí výzkumu, pokusů nebo článků a statí. Odborná práce mu byla natolik vším, že jí často dával přednost před svou rodinou. Byl



4 Mužik – ukazatel cesty v horách. Himálaj, Ladak. Foto L. Klimeš

však i milý, jedinečný společník. Mezi kolegy z celé Evropy velmi oblíbený. Přestože dosahoval vynikajících výsledků a byl uznávaným botanikem i arachnologem, zůstával velmi skromný, komunikativní a chtivý dalších poznatků. I naprostým začátečnickům věnoval svůj čas a uměl poradit. Jeho články a studie vynikají stručným a naprosto srozumitelným jazykem. Pro druhé byl velkým vzorem a inspirací. Bez nadsázky můžeme prohlásit, že v Ladaku jsme ztratili jednoho z nejinspirativnějších přírodovědců střední generace, který by se tak ovšem, ve své skromnosti, sám nikdy neoznačil.

Děkujeme Jitce Klimešové za poskytnutí dat, informací a ukázek z Leošových deníků.

stanovili její klimatické a topografické podmínky a dostupnost pro zemědělce a určili rozmanitost biotopů v blízkosti lokalit. Získané údaje podrobili mnohorozměrné analýze.

Jak se dalo očekávat, lokality s největší druhovou bohatostí cévnatých rostlin se nacházely ve vzdálených, ekonomicky málo atraktivních oblastech. Současně šlo o místa vhodná pro šetrné obhospodařování. Naproti tomu z citlivé péče o travní porosty nemohl těžit rovnokřídlý hmyz, protože takové lokality mu zřejmě nenabízely klimaticky vhodné podmínky. Nejvyšší druhová bohatost (počet druhů neboli alfa-diverzita) cévnatých rostlin a rovnokřídlých byla ale zjištěna na pastvinách.

Autoři proto došli k závěru, že kombinovaná existence jak dobře obhospodařovaných pastvin, tak luk, o něž hospodář pečuje postupy šetrnými k životnímu prostředí, může biodiverzitu horských travinných ekosystémů Alp uchovat nejlépe. [J. Nature Conserv. 2008, 16: 12–25]

Jan Plesník

ZAUJALO NÁS

Co ovlivňuje biodiverzitu horských travinných ekosystémů: podmínky prostředí, nebo způsob péče?

V alpské zemědělské krajině převládají obhospodařované travinné porosty. Kromě toho, že poskytují krmivo a vlákniny, chrání půdu a vodní zdroje a zabraňují sesuvu půdy. Krajinový ráz Alp si bez nich dovedeme představit jen těžko a ročně za nimi zamíří tisíce domácích i zahraničních turistů.

Tým švýcarských a německých ekologů se pod vedením D. Kampmannové snažil zjistit, zda na biodiverzitu horských travinných ekosystémů ve švýcarských Alpách více působí podmínky na jednotlivých lokalitách, nebo způsob péče o ně.

Na tradičně sečených loukách, loukách s péčí citlivou k životnímu prostředí a na tradičně obhospodařovaných pastvinách badatelé zaznamenávali výskyt cévnatých rostlin a rovnokřídlého hmyzu. Pokud chce zemědělec dostávat od vlády jakoukoli přímou dotaci na svou výrobu, musí po dobu šestileté smlouvy obhospodařovat alespoň 7 % pozemků citlivým způsobem. V případě travinných porostů jde především o pozdější první senoseč (nejdříve 15. července ve výšce 1 400 m n. m.) a o žádná nebo jen omezené hnojení. Výzkumníci současně pro každou lokalitu